

Biedrības „Latvijas Profesionālo aktieru apvienība”
valdes priekšsēdētāja J.Johansons ziņojums 5.kongresam

Paldies visiem, kas klātienē atrada laiku, lai piedalītos šajā mūsu profesionālās apvienības 5 kopsapulcē. Paldies arī tiem, kuri dažādu iemeslu dēļ nav varējuši šodien būt klāt, bet deleģējuši savas tiesības saviem kolēģiem, lai mēs varētu kopsapulci noturēt. Latvijas Profesionālo aktieru apvienībā ir 293 biedri, ap 10 no tiem ir ārzemēs un diez vai ir vairs mūsu biedri, šodien sapulcē piedalās un ar pilnvarojumu savas tiesības deleģējuši 161 biedrs.

Aktieru noslodze teātros pieaug. Vairāki teātri strādā bez brīvdienām. Pirmdienas, līdz šim bija vienīgās dienas, kad aktieri varēja ne tikai atpūsties, bet arī meklēt iespēju pastrādāt atšķirīgā vidē – televīzijā, filmā, neatkarīgā projektā. Šī pieredze gala rezultātā bagātina aktieri, iespējams, ka piesaista arī mājas teātrim vairāk skatītāju, bet ne visi teātru direktori to saprot. Un aktieri, kas šajā brīdī teātrī ir vairāk režisoru pieprasīti, tiek izspiesti kā citroni, nedodot viņiem laiku atgūties.

Šobrīd LaPAA noslēgusi līgumus uz trijiem gadiem gan ar Latvijas Televīziju, gan Latvijas Radio. Atskaites par raidījumiem tiek iesniegtas savlaicīgi un salīdzināšanas process ir nokārtots. Summas, par kurām licences līgums slēgts nav lielas. LaPAA piedāvājusi arī atlaides: nav jāmaksā par pirmo raidīšanu, tā atkārtoto raidīšanu mēneša laikā, nav jāmaksā par fragmentu izmantošanu, piedalīšanos raidījumā, protams, arī par reklāmām. LaPAA valde noslēgusi līgumu par fiksāciju raidīšanu ar LR par 50 santīmi minūtē, neskatoties, vai tā ir radioteātra izrāde, vai viena aktiera lasījums. Līgums ar LTV paredz dažādus izcenojumus – par filmu 2.00 Ls minūtē, par televīzijas filmu 1.00 Ls minūtē, par seriālu – 0,70 Ls minūtē, par latviski ieskaņotām multiplikācijas filmām 0,50 Ls minūtē, bet par teātra izrāžu raidīšanu tikai 0.30 Ls. minūtē. Šādu tarifu LaPAA piemēroja tikai nolūkā, lai teātru izrādes tiktu vairāk rādītas, bet LTV apgalvo, ka AKKA/LAA noteiktais tarifs autoratlīdzības samaksai – 2.80 Ls. minūtē dramatiskā teātra izrādēm ierobežoto valsts piešķirto līdzekļu dēļ neļauj LTV ne rādīt vecos ierakstus, līdzekļu trūkums ierobežo iespējas ierakstīt arī jaunas izrādes. Vienošanās ar privātajām televīzijām līdz šim nav panākta, kaut arī Autortiesību likums nosaka, ka pret visiem izmantotajiem jābūt vienādaī attieksmei.

Jāatzīmē, ka pēc līguma noslēgšanas Latvijas televīzija vairākkārtīgi samazinājusi Licences raidījumus, līdz ar to arī maksājumi aktieriem par raidīšanu šogad samazinājās. Par nesēju atlīdzības līdzekļiem. No 58000 Ls nesēju atlīdzības naudas 2008.g., 22500 Ls pagājušajā gadā, šogad LaPAA saņēma tikai nedaudz virs 14 tūkstošiem. Nesēju atlīdzības izmaksām novirzījām 75% no šīs summas, atstājot 25% administratīvajām izmaksām, pievienojām atlīdzību, kas nav izmaksāta izpildītājiem par 2006.g. raidītajām izmaksām, jo trīs gadi pagājuši, kopš aprēķinātā atlīdzība gaidīja savus adresātus. Ja LaPAAs saņemamie līdzekļi turpināsies samazināties, ja administratīvo līdzekļu apjomam vajadzēs novirzīt jau pusi no līdzekļiem, ja mēs vairs

nespēsīm piešķirt balvu katram „Spēlmaņu nakts” žūrijas nominētajam pirmā un otrā plāna aktierim, nāksies spriest par iespējām apvienībai savu darbību apturēt vai nodot administrēšanu mūziķu un producentu apvienībai „Laipa”.

Atlīdzības maksājumu kontā uz šodienu ir 55876.09 Ls. Pamatkontā vēl ir 21163.26 Ls. Mēģinām taupīt līdzekļus, tāpēc arī šoreiz nav nodrukātu kongresa materiālu,

Par sadarbību ar uzraugošo institūciju KM. Autortiesību nodaļa ministrijā likvidēta, neesmu dzirdējis nevienu priekšlikumu, jautājumu – kā jums palīdzēt. Esmu nonācis pie pārliecības, ka KM valsts sekretāra vietnieks Lielpēteris neaizstāv autoru/izpildītāju intereses, bet dara visu iespējamo nesēju importētāju labā. Divas reizes Saeimas komisija noraidījusi Kultūras ministrijas virzītos Autortiesību likuma grozījumus, ko MTKPO nevarēja atbalstīt. Tagad šo pašu likuma grozījumu muļļāšanai nodibināta darba grupa, ieinteresēti likuma grozījumos ir tirgotāji, importētāji. Jau sešus gadus KM notiek pārrunas par 321. MK Noteikumu papildināšanu. Smieklīgi, ka importētājiem pēc 2005.gada Noteikumiem jāmaksā par videokasetēm, bet nav jāmaksā par zibatmiņām jeb flešiem un cietajiem diskiem, kuros visbiežāk likumā noteiktajā kārtībā iespējams aktieru izpildījumu ierakstīt, jeb kas pēc Autortiesību likuma ir reproducējama personīgajām vajadzībām, par ko aktieri var saņemt nesēju atlīdzību. Kaut tieši KM jārealizē dzīvē Satversmes 113.pants, kas nosaka valsts aizstāvību autortiesībām. Ja mums ir šāda Kultūras ministrija, tad mums tā nav vajadzīga, nav jēgas institūcijas pastāvēšanai, kas strādā pretēji radošo cilvēku interesēm.

LaPAA no 2006.gada veic raidorganizācijās raidīto fiksāciju Latvijas aktieru un tajā piedalījušos izpildītāju – aktieru uzskaiti. Ir izstrādāta datu bāze. LaPAA ir uzskaitījusi 2175 izpildītājus. Iesniegumus iesnieguši par atlīdzības saņemšanu šobrīd ir 80 izpildītāji, 342 aktieri ir noslēguši pārstāvības līgumus ar LaPAA un 36 izpildītāju mantinieki, tātad kopā ir 458 saņēmēji. Daži no viņiem vēl saņēmuši neko, jo nav piedalījušies raidītajās fiksācijās. Mēs nemaksājam atlīdzību ārvalstu izpildītājiem, jo arī viņi nemaksā mūsējiem. Domāju, ka kaut vai Krievijas aktieri Latvijas ekrānos parādīsies daudz biežāk un lielākās lomās, kā Latvijas aktieri Krievijas seriālos. Tātad – mums tas nav pagaidām izdevīgi. Kamēr Latvijā parādīsies kāds dānim Larsam fon Trīram līdzīgs ģēnijs.

Aktieriem un mantiniekiem izmaksātā atlīdzība 2008.g. 25434 Ls, 2009.g. – 26781 Ls, 2010.g. – 40140 Ls. Tajā gadā mēs pirmoreiz maksājām arī par raidīšanu. Nesēju atlīdzība 2010.g. izmaksāta 288 izpildītājiem, par raidīšanu LTV 217 izpildītājiem. Divu gadu atlīdzību par publisko patapinājumu valde uzskatīja par lietderīgu novirzīt TV videofilmas Dailes teātris 3 sēriju izgatavošanai. Kopā savā darbības laikā līdz pagājušā gada beigām atlīdzībās LaPAA izmaksājusi 102496 latus.

Atvainojos par atlīdzības izmaksu aizkavēšos, jo īpaši šogad, kad vienlaicīgi bija datu bāzē jāsavieno vienā maksājumā gan maksājums par raidīšanu LR, LTV, gan

nesēju atlīdzība. Šobrīd esam pamatproblēmas nokārtojuši, un visiem, kam vēl atlīdzība nav izmaksāta līdz šim, tas tiks veikts tuvākajā laikā.

LaPAA noteiktie tarifi kādu laiku strādāja pietiekami sekmīgi, tie, kas vairāk filmējušies, piedalījušies reklāmās to ir izjutuši. LaPAA noteiktais tarifs ir palīdzējis aktierim tajos brīžos, kad viņam piedāvā profesionālu darbu ārpus sava teātra vai ierastās vides, saņemt pietiekami būtisku materiālu novērtējumu savam darbam. Zinu, ka arī producenti, arī ārzemju producenti ir vērsušies ar jautājumiem pie profesionālās organizācijās, lai noskaidrotu pamattarifus. Tas viss strādāja veiksmīgi līdz 2008.gada beigām. Iestājoties krīzei, LaPAA valde noraidīja iespēju samazināt tarifus, lai arī kaimiņvalstīs profesionālās organizācijas uz to reaģēja, Igaunijā samazināja visus tarifus par 10%. LaPAA valde uzskatot, ka aktieru samaksa jau tā ir pietiekoši maza, atteicās to darīt. Domāju, ka jaunajai valdei būs jāpārskata un jāpieņem zemāki tarifi, jo, ja lielākā daļa aktieru paraksta līgumus, vai strādājot bez līgumiem, piekrīt zemākai samaksai par profesionālās organizācijas noteiktiem tarifiem, tiek grauts pašas organizācijas prestižs un spēja reāli līdzdarboties šajā tirgū.

Neskatoties uz dažu kritiku, uzskatu, ka statūtos noteiktā visu valsts dibināto, jeb profesionālo teātru pārstāvība valdē ir bijusi ļoti auglīga. Tikai valdes locekļi reāli var saviem kolēģiem ātrāk par e-pastiem vai telefoniem nodot reālo informāciju par valdē lemtu. Pateicoties tieši valdes locekļu darbībai noslēgti līgumi ar daudziem mantiniekiem, biedriem, saņemti iesniegumi. Tāpēc ierosinu izdarīt izmaiņas statūtos, kas paredz, ka valdes locekļi drīkst oficiāli saņemt atlīdzību valdes noteiktajā apmērā.

Ja aktieris nodevis savas tiesības kādam producentam bez tiesībām saņemt atlīdzību par šo tiesību nodošanu, arī par raidīšanu LTV, viņš atlīdzību nesaņems, kā tas ir ar „Neprāta cenas” tiem seriāliem, kuru tiesības aktieri atdevuši. Runa par līgumiem ir šī kongresa pamatjautājums – kā mēs dzīvosim tālāk, lai saskaņotos ar likumu, lai mums visiem tas būtu izdevīgāk. Ir situācijas, kad kolektīvais pārvaldījums ir izdevīgāks vai vienīgais iespējamais risinājums – piemēram, Dailes teātra jubilejai Latvijas televīzija likumīgi varēja reproducēt ierakstītās Dailes teātra izrādes tikai pateicoties LaPAA atļaujai, pamatojoties uz aktieru noslēgtiem pārstāvības līgumiem.

LaPAA ir jauns dizains. Šis pats dizains izmantots mājas lapā www.aktieris.lv. Lūdzu, šad tad paskatieties, tur ir gan mūsu jaunumi, gan iespējas ko redzēt, piedalīties kaut kur, ja tajā brīdī neesat aizņemti teātrī. Daži šaubījās par vajadzību ievietot aktieru fotogrāfijas mājas lapā, šobrīd tur ir 225 aktieru fotogrāfijas. Esam pārliecinājušies, ka vismaz reizi nedēļā Elīna sniedz informācija par kādu aktieri, tajā skaitā ārzemju interesentiem. Esam saņēmuši sadarbības piedāvājumu no kastinga aģentūras Casting bridge – par velti atjaunot bildes mājas lapā bez maksas. Lai nākošā valde izlemj. Līdzšinējie sadarbības līgumi mums vairs neturpinās.